

Література:

1. Архів валютних курсів. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/exchange/archive/>. (Дата звертання 29.10.2023).
2. Бюджет 2023 року. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582. (Дата звертання 29.10.2023).
3. Купівельна спроможність українців впала на 30% веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/kupivельna-spromozhnist-ukrajinciv-vpala-na-30-novini-ukrajina-11517229.html> (Дата звертання 29.10.2023) .
4. Мінімальна зарплата в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>. (Дата звертання 29.10.2023).

Василинич Т.О.

*здобувач факультету економіки та управління
Одеський державний аграрний університет
м.Одеса, Україна*

Найда А.В.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет
м.Одеса, Україна*

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Спрощена система оподаткування малого підприємництва є однією з ключових складових податкової політики в Україні, оскільки вона відіграє важливу роль у розвитку національної економіки.

Засновниками системи спрощеного оподаткування в Україні є саме суб'єкти малого підприємництва, які володіють підприємствами з обмеженою кількістю співробітників та оборотом. Для цих підприємців спрощена система оподаткування стала чудовим інструментом, який спрощує процедури податкового обліку та зменшує податкове навантаження, що дозволяє їм фокусуватися на розвитку свого бізнесу.

Однак на разі актуальним є пошук напрямків удосконалення вітчизняної спрощеної системи оподаткування. Цю тему досліджували багато українських вчених та науковців. Так, наприклад, кандидат економічних наук Тучак Т.В. в своїй роботі «Напрями реформування спрощеної системи оподаткування в Україні» розглядала специфіку й особливості застосування спрощеної системи оподаткування в Україні та напрями її реформування відповідно до сучасних умов розвитку малого підприємництва. В своїй роботі вона дійшла до висновку, що стимулювання розвитку підприємницької діяльності шляхом створення сприятливих умов оподаткування залишається одним із основних завдань уряду. За умов цілісної підтримки з боку держави розвитку підприємництва не лише збільшаться обсяги надходжень до місцевих бюджетів, а й пришвидшиться розвиток економіки нашої держави в цілому. Проте аналіз

спрощеної системи оподаткування на етапі економічної нестабільності потребує подальших досліджень.

На сьогоднішній день деякі політики та представники Мінфіну стверджують що ця система не досконала та має багато способів ухилення від сплати, якими користуються власники бізнесу, а це в свою чергу створює умови для появи тіньової економіки. Найближчим і найімовірнішим варіантом є польська система оподаткування як приклад для впровадження в Україні.

Через недосконалу українську спрощену систему оподаткування є такі можливі варіанти лазівок:

- Використання фізичних осіб для виведення прибутку компанії під виглядом витрат. У такий спосіб підприємство замість 18% податку на прибуток платить 5% податку з обороту;

- Дроблення великого бізнесу на кулька невеликих юридичних осіб, які можуть законно працювати на спрощеній системі та відповідно менше сплачувати податків до держбюджету;

- Оформлення відносин із найманими співробітниками як із ФОП. Тобто замість трудового договору роботодавець укладає із співробітником договір підряду. Згідно з цим договором, підприємець надає юридичній особі послуги за винагороду, яку такий «псевдоробітник» отримує замість зарплати.

Одним з найголовніших пунктів перегляду спрощеної системи є те щоб прибрати махінації які пов'язані із податками які утримуються із заробітної плати за участю фізичних осіб. Цей перегляд має на меті ліквідацію великих схем, які спрямовані на ухилення від оподаткування з використанням єдиного податку.

Ця схема наразі має популярність, так як дозволяє знизити податкове навантаження на фонд оплати праці в декілька разів. За замовчуванням відрахування із зарплати перевищують 40%. Це всі види податків які стягують із заробітної плати: ПДФО – 18%, 22% ЄСВ та 1,5% військового збору[1]. Використання фізичної особи замість найнятого працівника коштує компанії-роботодавцю значно дешевше, оскільки потрібно заплатити тільки 5% плюс ЄСВ у розмірі 22% від мінімальної зарплати (трохи більше 1400 грн.).

З часу запровадження самої спрощеної системи оподаткування (1999 рік.), ця система зазнала багато змін. На даний момент система представляє собою чотири групи єдиного податку. Перша та друга групи призначені для тільки для фізичних осіб підприємців (це переважно продаж товарів населенню, надання побутових послуг, виробництво продукції), третя група – для фізичних та юридичних осіб (усі дозволені види діяльності), на четвертій групі може працювати виключно бізнес що займається сільським господарством (індивідуальні виробники, фермерські господарства).

Максимальний річний оборот прив'язаний до мінімальної заробітної плати. У 2023 році для платників 1 групи ліміт виручки становить 1,85 млн грн, для платників 2 групи – 5,9 млн грн, для платників 3 групи – 8,28 млн грн.[2].

Підприємці 1 та 2 груп платять ЄП незалежно від виручки, ставки становлять 10% прожиткового мінімуму та 20% мінімальної зарплати відповідно. Підприємці 3 групи платять 3% обороту (платники ПДВ) або 5%

обороту (неплатники ПДВ). У 4 групи розмір податку залежить від площі земель, на яких ведеться діяльність, і від нормативної грошової оцінки землі[2].

Крім єдиного податку, всі підприємці сплачують єдиний соціальний внесок (ЄСВ) за ставкою 22%. Платити треба хоча б 22% від мінімальної зарплати (1474 грн на місяць)[2].

Звітність для підприємців є максимально спрощеною. Вони подають декларацію один раз на квартал або щорічно – залежно від обраної групи. Звіт по ЄСВ подається щорічно.

Є види діяльності, які не дають права користуватися єдиним податком. Зокрема, це операції з обміну валют, організація та проведення азартних ігор, виробництво та реалізація підакцизних товарів, видобуток і продаж дорогоцінних металів/каменів, фінансове посередництво (крім страхових агентів), поштові послуги (список не вичерпний).

Бізнес на спрощеній системі має використовувати РРО (касові апарати). Виняток є для підприємців, які продають продукцію власного виробництва, торгують на ринках або надають побутові послуги, а також для підприємців, які приймають плату за товари/послуги безпосередньо на банківський рахунок у безготівковій формі.

Насамперед в Польщі існують такі варіанти оподаткування серед яких підприємці можуть обирати на свій розсуд:

1. *Ogólne zasady* – загальна система оподаткування з прогресивною ставкою.
2. *Podatek liniowy* – лінійна система з «пласкою» ставкою.
3. *Ryczałt* – спрощена система оподаткування.

На польській загальній системі оподаткування податкове навантаження на підприємця напряму залежить від його доходу. Якщо річний виторг становить до 120000 злотих (1015200 грн.), він оподатковується за ставкою 12%. Сума перевищення за ставкою – 32%. Тобто якщо підприємець отримав 200000 злотих доходу, він сплатить податок за ставкою 12% зі 120000 злотих і за ставкою 32% з 80000 злотих[3].

Лінійна система оподаткування передбачає, що незалежно від обсягу доходу підприємця, він заплатить 19% податку. По суті це аналог загальної системи оподаткування в Україні, коли працює фіксована ставка ПДФО – 18%[3].

Спрощена система оподаткування в Польщі має цілю шкалу ставок від 2% до 20%, яка залежить від виду діяльності підприємства.

Підприємці, які продають товари тваринного та рослинного походження, сировина для яких вирощена ними самими (по суті, йдеться про фермерів), сплачують 2% податку.

Підприємці, які володіють точками комунального харчування, а також торгують продуктами харчування, сплачують 3% податку.

Дохід від діяльності зі здачі майна в оренду оподатковується за ставкою 8,5–12,5%, залежно від виручки, яку отримує підприємець.

Для бізнесу, пов'язаного з оптовою торгівлею, туризмом, продажем автомобілів, мотоциклів і запчастин до них, ставка сягає 17%, а для приватної медицини та для репетиторів – 20%[4].

Враховавши польський досвід можна припустити можливі зміни в нашій системі оподаткування:

- Більш розширена шкала ставок. Враховуючи не тільки великі підприємства а й мікропідприємства. Тобто мікробізнес буде платити пару відсотків з обороту, а підприємці, в яких набагато більший дохід – за ставкою, яка більш вища за нинішні 5% (максимум для третьої групи єдиного податку).

- Юридичні особи втратять можливість використовувати спрощену систему. Це стосується ситуації з зарплатними підприємцями що оформлюють відносини із найманими співробітниками як із ФОП.

- Можливе скорочення переліку діяльностей, доступних для платників єдиного податку.

- Паралельно буде посилено контроль за компаніями, які активно вдаються до послуг фізичних осіб підприємців, щоб замаскувати трудові відносини. Збільшиться кількість перевірок і тих компаній, що намагаються «дробити» свій бізнес за допомогою ФОП.

В нашій країна назріли передумови для реформи спрощеної системи оподаткування і польський варіант є не плохим варіантом для запровадження в Україні, але звісно з врахування специфіки економічних процесів та дохідності бізнесу. Також реформа спрощеної системи оподаткування відбуватиметься разом із посиленням відповідальності. Тому бізнесу потрібно готуватися до збільшення податкового тиску. При посиленні податкової шкали фіскальний вантаж суттєво зросте. На мою думку реформу спрощеної системи хоч і слід здійснювати в бік збільшенні фіскального навантаження але робити це потрібно поступово, щоб не викликати різких невдоволень бізнесу та спроб піти в тінь. Тим паче в умовах війни велика частина малого бізнесу зазнала значних збитків та витрат пов'язаних з релокацією.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

2. Єдиний податок 2023: умови перебування. Головбух: веб сайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7803-diniy-podatok-2020>

3. Система оподаткування для ФОП у Польщі. Moja firma: веб сайт. URL: <https://mojafirma.org/uk/sistemi-opodatkuвання-dlja-fop-u-polshhi/>

4. Польська модель оподаткування для українських ФОПів. Finance.ua: веб сайт. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/polska-model-opodatkuвання>